

sub diversis officiis omnia illa complectentur, et non sub diversis specificationibus? Secundo, quia sunt plures virtutes intellectuales sub sapientia, et scientia, cur ergo non plura dona intellectualia sub donis sapientiæ, et scientiæ? Cur etiam non erit aliquod donum correspondens arti? Tertio, dantur dona correspondentia virtutibus moralibus, et intellectualibus, cur ergo non dabuntur alia correspondentia virtutibus theologicis? Quarto, dona ita numerantur, et disponuntur, quod ponuntur bina et bina, scilicet regulativum cum regulato, ut sapientia et intellectus, quia sapientia regit intellectum, scientia, et pietas, consilium, et fortitudo: cur ergo non ponetur aliud donum cum timore directivum ejus? Quinto, sicut in Isaia capite xi ponuntur illa septem dona simul, ita statim subjunguntur alia duo, scilicet fides, et justitia dicendo: *Et erit justitia cingulum lumborum ejus, et fides cinctorium renum ejus*: ergo præter illa septem dona dabuntur ista alia duo. Tandem Paulus I ad Corinth. xii, plura alia dona Spiritus numerat dicens: *Et divisiones gratiarum sunt, idem autem Spiritus*: et infra: *Alii datur per Spiritum sermo sapientiæ; alii autem sermo scientiæ in eodem Spiritu; alii fides in eodem Spiritu; alii gratia sanitarum in uno Spiritu; alii operatio virtutum; alii prophetia, etc.* Cur ergo ista omnia non etiam numerabuntur inter dona Spiritus, et sic erunt plura quam septem?

CUR NON SINT PAUCIORA DONA QUAM SEPTEM EXPEDITUR.

XIV. Ad primum pro ista parte respondetur, quod omnia illa officia, seu munera judicandi de objectis possunt fieri ab eodem habitu, dis-

tinguo; ab eodem habitu alterius ordinis, vel rationis quam sint ista dona (si forte sit possibilis) transeat; ab eodem habitu, qui sit ejusdem rationis, et ordinis atque ista dona, et de facto detur, nego. Et cum dicitur, quod non est ratio cur non possint fieri ab eodem habitu omnia illa munera, seu officia, respondetur quod quidquid sit de possibili, an possit dari aliquis habitus ita elevatus, et eminent, quod omnia illa munera præstare possit (de quo nunc non disputo) tamen quod de facto non fiant omnia illa per eundem habitum manifestum est, quia Scriptura ipsa assignat pluralitatem talium donorum, et non unum solum donum. Et sic D. Thomas non debuit probare, sed supponere quod plura sint ista dona, et non unum, et ob eandem rationem, neque est unus tantum habitus in parte appetitiva fungens officio illorum trium, pietatis, fortitudinis, et timoris, quia de facto plura esse Scriptura asserit, et sic non est id probandum, sed supponendum, et congruentiæ quærendæ, quia sic docet fides, per quam solum nobis innotescunt ista dona, idque magis congruit capacitati, et limitationi nostræ, cui quantum potest gratia se accommodat. Hoc autem supposito quod in tali numero ponantur a Scriptura, recte D. Thomas discurret proportionem, et convenientiam secundum quam talis numerus ponatur. Nec amplius ipse ejus discursus, et ratio probare intendit.

XV. Ad secundum respondetur eodem modo extendi dona ista ad objecta sibi proportionata, et debita, sicut fides ad sua, licet unum possit esse universaliter altero in extensione ad materialia objecta, plura enim attingit fides, vel donum sapientiæ, quam donum consilii, quod solum ad operabilia humana se extendit. Cæterum in formali ra-

tione, et in modo operandi, neque fides facit id quod donum sapientiæ, vel intellectus, neque ista dona id quod fides, sed unumquodque operatur juxta genus, et ordinem suum, fides in credendo divino testimonio præcise sine hoc quod se immisceat in inquirendo, vel explicando, aut judicando de rebus fidei, et ita sola fides unica existens non præstat omnia ista munera, sed præcise exercet munus credendi, licet circa plura, vel pauciora objecta, quam aliquod ex istis donis. Et donum sapientiæ exercet munus judicandi de istis virtutibus, sed non credendi; et donum intellectus exercet munus penetrandi, et recte capiendi res fidei, sed non credendi. Itaque unumquodque ex his donis unicum existens se extendit ad omnia ista objecta, sed non ad operandum, et exercendum munus alterum, et eo modo quo alterum.

XVI. Unde quando dicitur, quod fides unica existens sufficit ad complectendum omnia ista objecta, et partem speculativum, et practicam, distingo; sufficit ad omnia ista objecta sub tali modo, qui est proprius ipsius fidei, et non sub alio, qui est proprius donorum, scilicet credendo præcise, et non judicando, et resolvendo, vel non penetrando, et apprehendendo, intime ex parte terminorum, transeat; sufficit ad omnia ista objecta suo modo, et ratione propria attingenda, et etiam sub modo, et ratione aliorum, nego. Et eodem modo dona ipsa ita se habent, quod unumquodque sufficit ad attingenda omnia illa objecta suo modo, et sub ratione sua formali, non tamen modo, et ratione formali alterius. Distinctio autem donorum non sumitur solum ratione diversorum objectorum materialium, ad quæ se extendant, sed ex diversitate rationis formalis, et modi operandi circa talia objecta; et loquen-

do de isto modo, et ratione formali operandi, non se extendit fides ad omnia ad quæ se extendunt ista dona, nec unica existens facit omnia quæ faciunt ista dona sub omni ratione formali, sed unumquodque sua. Et sic nullum fit argumentum quod sufficiat unum donum, sicut sufficit una fides, quia fides non sufficit ad omnia illa, sed solum sufficit ad credendum, alia vero requiruntur ad judicandum, vel apprehendendum.

XVII. Cur vero non sufficiat una fides ad omnia illa munera, et unum donum ad omnia illa officia judicandi, et apprehendendi? Dicimus id provenire ex limitatione specifica cujuslibet virtutis, sicut etiam una scientia non sufficit ad id quod faciunt omnes scientiæ, nec una potentia sensitiva ad exercendum munera omnia sensuum, quia unumquodque habet suam speciem limitatam. An vero de potentia absoluta possit fieri unus habitus, seu unum donum, quod omnia illa munera exerceat, sub aliqua eminentissima ratione? Dicimus fortasse id esse possibile, sed non esse conforme capacitati, et limitationi nostræ, cui conveniens est per formas magis limitatas operari, et sic de facto non sunt data nobis dona tantæ eminentiæ. Unde autem constat nobis de facto sic non esse data? Respondeo ex Scriptura, quæ nobis revelat ista dona tamquam distincta, et tres virtutes theologales ut distinctas: *Magent fides, spes, charitas, tria hæc.*

XVIII. Ad tertium jam supra respondimus, quod ad apprehendendum, et judicandum sub eadem forma, et ratione judicii, sufficit unus habitus, et una virtus, quæ ad omnia ordinate se habentia sub una ratione se extendit. Ad judicandum autem, et apprehendendum sub diversa forma judicii non sufficit una virtus, nec idem habitus. Donum au-

tem sapientiæ, et scientiæ ordinantur ad iudicandum sub diversa forma iudicii quam donum intellectus, quia illa iudicio resolutorio iudicant, quia per causas procedunt sive altissimas, et primas, sive inferiores; hoc procedit iudicio simplici, et apprehensivo, sicut habitus principiorum, qui dicitur intellectus, non enim dicitur apprehendere donum intellectus, quia nullo modo iudicat, sed quia non iudicat modo resolutorio, sicut sapientia, et scientia, sed simplici modo.

CUR NON SINT PLURA DONA EXPEDITUR?
ET DISQUIRITUR AN OMNIA SEPTEM
DONA SINT SPECIES ATOMÆ.

XIX. Ad primum contra istam partem, quod inquit an ista dona sint species subalternæ, vel atomæ, respondetur sine dubio esse species atomas, licet eminentioris, et altioris rationis, quam virtutes, et ideo una species atoma talium donorum æquivalet pluribus virtutum, et hac ratione æquivalenter, seu eminenter plures sunt species donorum, sed formaliter sunt septem species atomæ, et infimæ, sicut una species infima solis, aut stellæ eminenter æquivalet pluribus corruptibilium; et una species atoma Angeli pluribus corporalibus. Quod ergo dona sint species atomæ, sumitur ex D. Thoma in III, dist. xxxiv, quæst. III, art. II, quæstiunc. II, ubi loquens de dono pietatis (et eadem est ratio de alii) inquit: « Quod pietas donum uno, et eodem modo dirigit in communicationibus omnibus, quæ ad alterum sunt, aliam tamen mensuram accipiens, quam virtutes, quæ mensura, quia simplex est, et una, et ideo pietas unus habitus est spiritualis, et ex comparatione ad hanc mensuram omnis actus ejus specificatur. » Si autem pietas es-

set donum unum sola unitate subalternæ, et non atomæ, non diceretur quod uno, et eodem modo dirigeret in omnibus communicationibus, sicut neque potest dici de virtute justitiæ, quod uno, et eodem modo dirigit in omnibus communicationibus ad alterum, aliter enim dirigit in justitia commutativa, aliter in distributiva, aliter in religione, aliter in observantia, etc. sed simpliciter diverso modo dirigeret. Nec diceretur quod illa mensura esset una, et simplex, et quod habitus esset unus, et omnis actus ejus specificaretur in ordine ad unam mensuram; hæc enim omnia indicant manifeste atomam specificationem.

XX. Est etiam hoc conformius Scripturæ, et sensui Ecclesiæ, quæ absolute, et simpliciter ponunt septem dona Spiritus sancti sine ullo addito. Si autem sub quolibet dono essent plures species atomæ, simpliciter plura dona essent, quam septem; sicut non potest dici absolute quod sunt quatuor virtutes morales, sed solum dicitur quod sunt quatuor virtutes cardinales, non autem absolute solum quatuor virtutes, sic dicerentur esse septem genera donorum, non septem dona absolute. Et si darentur aliæ species atomæ donorum, deberent utique nominari quales et quot sint: hoc autem non invenitur; ergo non debent poni, de istis enim donis, cum solum nobis constet ex revelatione, non licet extendere assertionem ad ea quæ fides non explicat, nec sensus Ecclesiæ insinuat.

XXI. Ratio denique suffragatur, quia motiva, et rationes formales istorum donorum sunt unius speciei atomæ in quolibet dono; ergo et dona ipsa, quæ talibus motivis specificantur. Consequentia est nota, quia res specificatæ non possunt excedere sua specificativa; ergo si

rationes formales non sunt speciei subalternæ, sed atomæ, neque ipsa dona sunt nisi infimæ, et atomæ speciei. Antecedens probatur, quia in quolibet genere in quo dividuntur per varias species, virtutes sive intellectuales, sive morales, dona operantur elevatori et altiori motivo, et regula valente comprehendere, et unire sub eminentiori motivo omnia illa, quæ dividuntur in ipsis motivis virtutum; ergo illa motiva, et rationes formales donorum minus divisibiles sunt in illo genere virtutum, quam ipsa motiva virtutum. Consequentia patet, quia illud motivum, quod procedit altiori, et elevatori motivo valente comprehendere plures rationes inferiores, minus dividitur specificè, quam illa inferiora motiva, alioquin si divideretur sicut illa, non magis unite procederet: sicut virtus solis, quia eminentior est, minus specificè dividitur, quam virtutes elementorum, et mixtorum; et scientia Angeli superioris minus quam scientiæ, et species repræsentativæ inferiorum; et scientiæ, et artes architectonicæ, et superiores minus dividuntur, quam ministeriales, et inferiores. Antecedens vero probatur, quia in uno genere, verbi gratia temperantiæ, aut justitiæ, virtutes ad alterum quæ sunt justitiæ, vel refrænativæ quæ sunt temperantiæ, dividuntur in varias species, quia diverso modo seu diversa regulatione mensurat ratio ea quæ sunt mensuranda secundum justitiam commutativam, quam quæ secundum distributivam, aut in ordine ad Deum, vel in ordine ad propinquos, etc. At vero pietas donum, quæ mensuratur mensura divina, et instinctu Spiritus sancti, omnia ista valet comprehendere sub una altiori mensura quasi architectonica, quatenus respicit Deum ut patrem, et omnes homines ut fratres

in ordine gratiæ, et sic omnia debita sub hac ratione illis reddit modo supernaturali istius communicationis gratiæ qui unus est, et subordinat sibi omnes communicationes ordinis naturalis; et timor sub eadem ratione contractiva animi, et refugitiva mali culpæ retrahit ab omni illicita delectatione, et refrænat omnem excessum dilatationis noxiæ, quod virtus temperantiæ facit sub diversis mensurationibus rationis, et honestatis propriæ.

XXII. Dices: Instari hoc totum in virtutibus moralibus infusis. Nam istæ procedunt sub altiori ratione, quam virtutes acquisitæ, utpote sub motivo supernaturali, quod est altius, et eminentius, quam ordinis naturalis, et tamen tot sunt virtutes infusæ quot acquisitæ; ergo non bene sequitur ex altiori, et elevatori motivo donorum quod sint pauciora quam virtutes.

XXIII. Respondetur esse diversam rationem in virtutibus infusis, et in donis, quia virtutes infusæ sunt elevatioris quam acquisitæ ex parte objecti, et substantiæ actuum, non ex parte modi regulandi, et movendi, sed potius virtutes infusæ proportionantur in modo operandi acquisitis, quia respiciunt quidem objectum, finemque supernaturalem, et ratione hujus elevatioris sunt, et altioris ordinis quam acquisitæ, sed tamen regulatio, et modus mensurandi actiones circa talia objecta, et finem fit per prudentiam infusam, quæ regulatur juxta regulas communes, et modum intelligendi nostro discursu ductum, qui juxta limitationem suam elicit ex objectis supernaturalibus fide cognitis, tum conclusiones theologicas, ut videmus; tum regulas practicas, et prudentiales. Sed in omnibus istis proceditur juxta limitationem discursus, et capacitatis naturalis, licet in materia supernaturali, ut ipsa

experientia constat, tum in scientia theologica; tum in prudentia ordinaria. Unde non mirum quod tales virtutes etiam si sint supernaturales, et infusæ, non tamen sint pauciores numero quam acquisitæ, quia licet in materia, et objecto quod tractant, eleventur super virtutes ordinis naturalis, tamen in ipso modo regulandi, et mensurandi, et cognoscendi, non ita eleventur, quod magis unite, et indivisibiliter, et eminentialiter id faciant, quam virtutes acquisitæ. Dona autem Spiritus sancti respiciunt cognitionem, et regulationem altiore, quam humanæ vires possint attingere, etiam in modo procedendi, et ita regulantur instinctu, et motione Spiritus sancti. Et ideo magis unite, et eminentialiter procedunt, quam virtutes infusæ, eo quod altiori modo, et eminentiori regulatione mensurantur. Ergo non debent in numero sic dividi, et multiplicari sicut virtutes, sed pauciori numero contineri, et indivisibili modo unire unum integrum genus virtutum, quia motivum, et formalis eorum ratio altior, et elevatior est, etiam in modo procedendi.

XXIV. Ad secundum respondetur ex dictis, quod attinet ad sapientiam et scientiam, dicimus non multiplicari dona hæc sicut scientiæ naturales, quia procedunt sub altiori, et simpliciori ratione, atque adeo magis unita, minusque divisibili, quam scientiæ naturales, sicut de virtutibus dictum est. Quod attinet ad artem, dicimus non dari artem donum, quia non datur artificiale supernaturale, circa quod talis ars versetur, sed omnia supernaturalia pertinent ad cognitionem, et appetitum, quia pertinent ad bene vivendum in ordine ad vitam æternam quod non fit per artem.

XXV. Ad tertium jam supra articulo tertio ad tertium respondimus

correspondere aliqua dona virtutibus theologis, licet non ut superiora ipsis, sed ut deservientia, et præparantia circa id quod tenet se ex parte materialis objecti, eo quod virtutes theologicæ uniunt nos ipsi fini ultimo, et sunt quasi fundamentum, et radix ipsorum donorum quibus nos movet Spiritus sanctus ad tendentiam in consecutionem istius finis, cui ponere debent nos esse conjunctos per fidem, spem, et charitatem. Et sic omnia dona pertinent ad istas virtutes, ut ad radices, ut docet S. Thomas in hac quæstione LXVIII, artic. IV ad tertium; specialiter vero fidei correspondet donum intellectus et scientiæ, spei donum timoris; charitati, sapientia, ut docet S. Thomas 2-2, quæst. VIII et IX, et XIX et XLV; sed tamen non ut superiora his virtutibus, sed eis deservientia, ut supra dictum est.

XXVI. Ad quartum respondetur ex D. Thoma dupliciter. Primo, in III, distinct. XXXIV, quæst. I, articulo II ad tertium, quod timor importat quemdam recessum a malo. Idem autem est directivum motus in accessu ad terminum ad quem, et in recessu. Unde illa dona quæ dirigunt in accedendo ad Deum, per spem, charitatem, pietatem, etc. etiam deserviunt directioni timoris in recedendo, sicque non oportet ei aliud directivum adjungere. Secundo, respondetur ex eodem S. Thoma in hac quæstione LXVIII, articulo IV ad quintum, quod dirigitur timor a sapientia, quia excellentia divina, quam præcipue considerat sapientia, est maxime ratio timendi Deum. Et ipse timor etiam præparat ad sapientiam, sicut dicitur, quod: *Initium sapientiæ est timor Domini*, et sic respicit sapientiam, ut formam seu finem ad quem disponit; ergo ut regulam sui directivam, et mensurativam.

XXVII. Nec est inconueniens quod donum etiam intellectus dirigatur, et reguletur per sapientiam, quia ipsa et perficit hominis intellectum, et dirigit affectum, et reflectitur super ipsa principia, quæ habitu intellectus cognoscuntur.

XXVIII. Ad quintum dicimus illa duo quæ numerantur ab Isaiâ post septem dona, non poni ab ipso per modum Spiritus, sicut alia septem, quæ numeraverat, et sic non possunt comprehendere inter illa dona quæ specialiter non reddunt bene mobiles a Spiritu. Et sic non dicit Isaiâ quod spiritus justitiæ, et fidei erit cingulum lumborum ejus, sed dicit quod justitia, et fides. Signum ergo est ista non pertinere ad dona quæ sunt spiritus, sicut illa septem, sed esse virtutes specialiter pertinentes ad administrationem regni Messiæ, seu Christi, qui in justitia, et fidelitate (id designat fides, non fidem theologicam quæ non fuit in Christo) regnaturus erat. Juxta Hebræum non significantur hic virtutes, sed homines fideles, et justii, qui appropinquabunt, et cingentur Messiæ regnantis. Videatur Oleaster super hunc locum.

XXIX. Ad ultimum respondetur paulum in illo loco numerare dona Spiritus, quæ pertinent ad gratias gratis datas (ut est communis expositio) et non sunt omnibus communia, nec est necesse quod reperiantur solum in habentibus gratiam, sed etiam in peccatoribus, ut prophetia, et aliæ similes, quia dantur in ædificationem aliorum, non in propriam justificationem, et bonum. Et sic notanter dicit Apostolus: *Alii datur per Spiritum sermo sapientiæ; alii sermo scientiæ, etc.* quia non omnibus dantur, sed alii hoc, alii illud. Dona autem Spiritus sancti omnibus justis dantur, quia ordinantur ad hoc, ut moveamur a Spiritu sancto in vitam æternam,

juxta illud Psalm. CXLII: *Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam.* Unde et in capite XI Isaiæ declarantur esse ista septem dona in Christo, eo quod: *Requiescet super eum Spiritus Domini, spiritus sapientiæ, et intellectus, etc.* Non requiescit autem Spiritus Domini super peccatores, sed super justos: *Spiritus enim sanctus disciplinæ effugiet fictum, et corripietur a superveniente iniquitate*, ut dicitur Sapient. I.

ARTICULUS VIII.

Quæ sint proprietates donorum Spiritus sancti?

I. Tria numerari possunt tamquam proprietates donorum, scilicet connexio inter se, et cum charitate, et gratia, ita quod sine gratia, non reperiantur: secundo, duratio eorum tam hic, quam in patria: tertio, æqualitas, vel inæqualitas, tam inter se, quam cum virtutibus. Hæc enim etiam sunt proprietates virtutum. Alia autem proprietas quæ virtutibus convenit, scilicet quod in medio consistat, solum convenit virtutibus moralibus, quæ mensuratur ratione in materia capaci excessus, vel defectus: quæ vero instinctu ipso Spiritus sancti dicuntur, non habent determinatam regulationem in medio, sed ipsi Deo immediate uniuntur, et ejus impulsu sequuntur.

CONNEXIO DONORUM INTER SE, ET CUM CHARITATE.

II. Dona Spiritus sancti esse connexa probat S. Thomas in hac quæstione LXVIII, articulo IV, eadem proportionem, qua probaverat supra virtutes morales esse connexas: si-